

צא ולמד: שאילת שאלות בשיח הכיתתי

מס' כיתות: 5

זמן שהייה: 10 דקות בכל כיתה

הכן: רקע

במרכז הלמידה והחקירה האנושית ניצבות שאלות: שאלות המערערות על הידע הקיים ומחייבות למצוא תשובות חדשות; שאלות שמחייבות לחקור ולהבין טוב יותר כדי למצוא להן תשובה; שאלות שאי אפשר לדעת מראש את התשובה עליהן וסביר להניח שתהיינה להן כמה תשובות; שאלות שמעוררות לחשיבה ולהכרעה בין שיקולים שונים; שאלות מהסוג שחשוב - אך לא תמיד קל - למצוא בין כותלי הכיתה. רוב השיח הכיתתי מונחה על-ידי שאילת שאלות: המחקר מראה כי מורים שואלים עשרות שאלות בשיעור מתוך כוונה לקדם את מטרת השיעור, ליצור מעורבות של תלמידים בשיעור ולהעריך את הבנתם. אולם יש סוגים של שאלות שתומכים בלמידה ומקדמים אותה במידה ניכרת, ויש סוגים שעושים זאת במידה פחותה, גם אם הם תורמים לשיחה ערה בכיתה. השתתפות התלמידים בשיחה אינה ערובה לאיכות השיח או החשיבה העומדת מאחוריו, לכן חשוב להתבונן בשאלות הנשאלות בכיתה לסוגיהן, ולבחון כמה מתוכן הן שאלות המקדמות למידה.

כיצד תשאלו שאלות טובות?

1. הציבו שאלה מפורשת בתחילת שיעור. כך תעמידו את השאילה במרכזה של הלמידה ותאפשרו לתלמידים לדעת איזו שאלה מרכזית משמשת ציר לשיעור.
2. שאלות אלו צריכות לגעת במחשבת התחום שאתם מלמדים או ברעיונות שאתם מבקשים שהתלמידים יבינו. השאלות האחרות שיישאלו במרוצת השיעור בדרך כלל נגזרות משאלות אלו.
3. תכננו שאלות שיובילו את התלמידים לרפרטואר עשיר של דיבור: לספר; להסביר; להדריך; לנתח ולפתור בעיות; לשער ולדמיין; לחקור ולהעריך רעיונות; לקיים דיון; להתווכח, לנמק ולהצדיק; לקיים משא ומתן.
4. עודדו שאלות של התלמידים. בקשו מן התלמידים, ברגעים פדגוגיים מתאימים, להציף שאלות שיש להם על הנושא הנדון: שאלות על התוכן, שאלות על התהליך וכיוצא באלה.
5. שאלו לעתים שאלות שאינכם יודעים את התשובה עליהן. נסו לבחון את האפשרות שגילוי התשובות יעשה יחד עם תלמידים ולא לפניכם.
6. שאלו שאלות שעשויות להיות להן כמה תשובות. שאלות מסוג זה יכולות להזמין ריבוי קולות בכיתה ולעורר דיון בטענות המועלות.
7. השתמשו בתשובת התלמיד כבמקור ידע. תשובת התלמיד מעידה על מידת ההבנה שלו בנושא הנלמד. שאלתכם הבאה יכולה להתבסס על הניתוח שלכם מדוע ענה תשובה כזאת דווקא ולא אחרת.
8. שאלו שאלות הממשיכות את מה שאמרו התלמידים. התייחסו ברצינות לתשובות התלמידים וכללו את תשובותיהם בשאלות הבאות שתשאלו.

[לרשימת סוגי שאלות ודוגמאות](#)

בעמוד הבא תמצא דף תיעוד ללמידה בנושא שאילת שאלות בשיח הכיתתי. בכל פעם שתיתקל באחד מסימני הדרך, ציין זאת ב-✓ במקום המתאים (גם יותר מפעם אחת בכיתה). דוגמאות לסימני הדרך יסייעו ללמידה המשותפת. בסיום הליכת הלמידה, כתוב במקום המתאים בדף את סך הפעמים שראית כל סימן דרך בכלל הכיתות.

היעזר בשאלות שבהמשך כדי ללמוד מהנתונים שנאספו. הזמן עוד אנשי צוות לדיון, לפי הצורך.

- מה הם המאפיינים השכיחים ביותר שזיהית?
- אילו מאפיינים לא זיהית כלל או זיהית פעמים מעטות?
- באילו תחומי דעת רווחים המאפיינים?
- אילו תהליכי למידה תרצה ליזום בצוות? מי תרצה שיוביל אותם?

[שאלות נוספות ללמידה](#)

שאלות מקדמות למידה בשיח הכיתתי

הטובה שבמידות האדם - שיהיה שואל. ר' שלמה אבן גבירול		
סה"כ	דוגמאות והערות	✓
סימני הדרך		
	שאלה פתוחה שתהינה לה כמה תשובות אפשריות	
	שאלה אותנטית שסביר שגם המורה אינו יודע את התשובה עליה	
	שאלה המכוונת להעמקת הבנתו של הלומד	
	שאלה המערערת את הנחות היסוד ואת האמיתות שהלומדים בטוחים בהן	
	שאלה המכילה מתח או מחלוקת	
	שאלה העוסקת בסוגיות וברעיונות המרכזיים של תחום הדעת	
	שאלה שהתשובה עליה דורשת זמן ממושך ומאמץ פעיל מצד הלומד	
	שאלה מסה-קוגניטיבית המערבת חשיבה על תהליכי הלמידה ובחינתם	